

Fornyingsdepartementet
Postboks 8004 – Dep.
0030 Oslo

Postmottak@fad.dep.no

Oslo 22. april 2013

Hørings svar - "Hindre for digital verdiskaping" NOU 2013:2

Vi viser til departementets høringsbrev av 17. januar vedrørende Digitutvalgets utredning om "Hindre for digital verdiskaping" NOU 2013:2 med høringsfrist 22. april 2013.

TONOs høringsuttalelse avgis også på vegne av NOPA og Norsk Komponistforening.

Vi begrenser vårt hørings svar til det som er skrevet om det vi betrakter som vårt felt, nemlig immaterielle rettigheter relatert til musikk.

Innledningsvis vil vi gi uttrykk for undring over Digitutvalgets sammensetting, som etter vårt syn er ubalansert. Vi skal ikke gå inn på det enkelte utvalgsmedlems kompetanse og bakgrunn. Vi påpeker dog at utvalget ikke synes å være representert av noen som kan bidra til å balansere de kritiske og til dels feilaktige utledningene om opphavsretten, og forvaltningen av den, som kommer til uttrykk i rapporten. Den oppleves langt på vei som en arena for teknologiselskapenes og distributørens interesser, fri for rettighetshaveres innblanding. Utvalget skal peke på hindre for digital verdiskaping. Men for hvem? Vi synes å se at verdiskapingen i overveiende grad tar utgangspunkt i verdiskaping for distributørene og behandler musikkskapernes hindre for digital verdiskaping mer lemfeldig.

Alt dette gjør at konklusjonene om forvaltningen av opphavsretten og «lisensieringsregimer» heller ikke byr på noen overraskelser. Vi synes å se en holdning om at kunstnere skal reduseres til innholdsleverandører for teknologiselskapene og opphavsretten derfor også må «jenkes til» slik at den best passer de nye tjenestene teknologene og forretningsutviklerne til en hver tid måtte tenke ut.

Dette innebærer en grov forenkling av kunsten og kunstnerens rolle, og ikke minst for samfunnets behov for å legge til rette for gode rammevilkår for disse, slik at også nye generasjoner av skapere kan berike samfunnet med ny musikk.

Kulturdepartementet arbeider for tiden med en revisjon av opphavsrettens regelverk. Når dette foreligger vil TONO gå nærmere inn på de eventuelle endringsforslag som vil komme. Vi finner det vanskelig å gå inn i realiteten på de forslag som fremsettes av Digitutvalget. Forslagene er dels tilfeldige, dels overfladiske og kunnskapsløse.

Reform av klareringsordningene

Digitutvalget slår fast at forvaltningsorganisasjonene har gjort sitt til at rettighetshaverne er blitt avlastet i den praktiske forvaltningen av verkene. Det nevnes ikke med ett ord at denne samlingen av rettigheter på forvaltningsselskapenes hånd setter brukerne i stand til å få masseklarert verk på en effektiv måte fremfor å oppsøke den enkelte rettighetshaver, noe som ville være en nærmest uoverkommelig oppgave. For orienteringens skyld kan det nevnes at 23 000 norske musikkskapere per april 2013 har forvaltningskontrakt med TONO. (I tillegg kommer verdensrepertoaret for øvrig)

Utvalget peker på at det kan være problematisk å få klarert rettigheter, og viser i denne sammenhengen til at Spotify ennå ikke har fått klarert rettigheter for hele Europa. Det er flere ting å anmerke til dette.

For det første går leverandører som Spotify typisk inn i ett og ett europeisk marked om gangen. Rettighetsklarering er noe man gjør når man først har valgt å gå inn i et nytt marked. For det andre må også tjenestetilbyderne godta og forholde seg til noen rammebetingelser. Musikkskapere har organisert seg i nasjonale rettighetsorganisasjoner. Dette sikrer et kulturelt mangfold og forhindrer pan-europeisk konkurranse som ville ha skadet musikkskapernes mulighet til rettferdig betalt, som senest fastslått av EU-domstolen 12. april 2013. Nasjonale selskaper sikrer således at det legges rammer for at musikkskapere kan ha mulighet til å produsere ny musikk – som tjenestetilbyderne igjen vil ha glede av å tilby markedet.

Det er ikke kompliserte klareringsregimer som stanser utbredelsen av tjenester. Erfaringene fra mange ti-år med rettighetsforvaltning har vist oss at det er forhandlingene om prisen for rettighetene som det er vanskelig og tidkrevende å bli enige om. TONO vet godt hvilke rettigheter vi forvalter og det vet også for eks Spotify. Derfor er de formelle vilkår ganske enkle å bli enige om. Det er prismodeller og øvrige betalingsvilkår som i så fall er tidkrevende. Det kan man alene ikke bebreide rettighetsforvalterne.

I det som benevnes som "Digitutvalgets åpne innspillsrunde" siteres den norske musikkutbyderen beat.no på følgende:

«Som leverandør av innholdstjenester på internett oppleves det som vanskelig å ekspandere internasjonalt fordi det ikke er på plass overnasjonale

rettighetsorganisasjoner. TONO/NCB kan klarere et selskap for noen få territorier, men en virkelig pan-europeisk lisens er ikke mulig å tilegne seg. Dette kunne vært løst gjennom å gi TONO og andre rettighetsorganisasjoner en plikt til å klarere opphavsrettighetene på tvers av EU.»

Det overrasker oss at Digitutvalget i det hele tatt siterer et slikt utopisk ønske, og de forklarer heller ikke hvorfor beat.no's ønske er utopisk. (Vi ønsker for øvrig den norske tjenesten beat.no all mulig suksess og at den vokser seg til en stor aktør i både det norske og europeiske marked). Flere av medlemmene av Digitutvalget burde være klar over at TONO og NCB ikke kan utstyres med en generell plikt eller fullmakt til å lisensiere hele Europa uten å oppheve en rekke folkerettslige konvensjoner både på opphavsrettens område og på handelsområdet. Vi opplever også at aktører som Google har påpekt at de *ønsker* å klarere rettigheter land for land, fordi dette gjør det mulig å forhandle frem lokale avtaler per territorium. Slik fleksibilitet er et gode, ikke et hinder.

EU-initiativer

TONO er naturligvis enig i at i den ideelle verden sitter det enkelte forvaltningsselskap på så mange rettigheter som mulig. Imidlertid har EU-initiativer hatt den motsatte effekt av det Digitutvalget ønsker seg.

EU-kommisjonens Rekommandasjon fra oktober 2005 la grunnlaget for en repertoarbasert rettighetsforvaltning, i motsetning til den rådende territorielle rettighetsforvaltning. Dette ledet til en fragmentering av repertoaret som ikke er til gunst hverken for rettighetshaverne eller tjenestetilbyderne.

Under punktet "EU-initiativer" skriver Digitutvalget:

"På sikt kan digitaliseringen bidra til at opphaver selv velger hvilken rettighetsorganisasjon de ønsker å være registrert hos. Forutsetningen er at verken lov eller praksis hindrer frivillig tilhørighet, at vilkårene er oversiktlige og forståelige og at artistene og opphaverne har reell påvirkning på organisasjonenes drift."

Digitutvalget er åpenbart ikke klar over at slik har gjeldende europeisk rett vært i mer enn 40 år – helt siden EU-kommisjonenes avgjørelser i GEMA sakene i 1971 har vært adgang for medlemmene i forvaltningsorganisasjonene å velge tilslutningsselskap.

Videre fremsetter utvalget følgende påstand:

"I dag er situasjonen at opphaveren ikke har tilstrekkelig

mulighet til å påvirke beslutninger som tas av rettighetsorganisasjonene. Medlemskap i utenlandske rettighetsorganisasjoner er heller ikke særlig utbredt til tross for at en betydelig del av omsetningen i nasjonale marked kommer fra internasjonale artister."

Påstanden forundrer oss og dokumenteres ikke på noen som helst måte. Digitutvalgets leder har i et KOPINOR seminar 5. februar i år opplyst at digitutvalget har spurt opphaverne om dette. TONO, i likhet med de andre forvaltningsorganisasjonene, eies og styres av medlemmene selv gjennom organer valgt gjennom demokratiske prosesser. TONO administrasjon har den største respekt for medlemmenes meninger. Vi har derfor av den grunn i brev av 7.2.2013 til både Fornyingsdepartementet og utvalgets leder bedt om å få tilgang til de spørreundersøkelser mot TONOs rettighetshavere som ligger til grunn for Digitutvalgets påstander, jf. vedlagte brev. Så langt har departementet vist til utvalgets leder som ikke har besvart vår forespørsel. Vi frykter derfor at påstandene er fremmet uten noe empirisk grunnlag.

Medlemskap i utenlandske søsterselskap er for øvrig ganske vanlig. Opphavere som for en periode har sitt virke og marked i for eks USA, bytter medlemskap. Dette skjer over natten uten kompliserte prosesser slik åpenbart Digiutvalget antar. En rekke av TONOs rettighetshavere har doble medlemskap.

Digitutvalget peker til slutt på utfordringer med frembringelsen av nye verkstyper som for eks "remix". Her mener vi utvalget skaper et problem som i praksis knapt finnes. I løpet av de siste 15 årene kan vi for vår del ikke peke på at dette har vært noe stort problem hverken for TONOs rettighetshavere eller for de som vil lage musikk. Påstandene ser derfor ut til å ta utgangspunkt i en forståelse av dynamikken rundt moderne musikkskaping ved bruk av ny teknologi og muligheter som for lengst er forlatt av TONO.

Uten å gå nærmere inn i en nærmere analyse av dette, viser Digitutvalget til "fair use-doktrinen" i USA, og tilføyer igjen uten dypere redegjørelse at "Kanskje kan en tvangslisens være et alternativ", mao en sletting av bestemmelser i folkerettslige konvensjoner.

Behov for rebalansering av opphavsretten

Digitutvalgets konklusjoner hevder at rettighetshavernes stilling er styrket på bekostning av andre. Dette er en grov påstand uten rot i virkeligheten. Sannheten er den motsatte. Deres faktiske, rettslige stilling er kraftig svekket de siste 10-15 år.

Digital spredning av åndsverk er en fantastisk måte å få ut kunst og kultur til samfunnet på. Ikke desto mindre, i mer enn 15 år har rettighetshaverne erfart at muligheten for digital distribusjon av deres verker også muliggjør massive opphavsrettskrenkelsers. Lovgivningen har på ingen måte vært tilpasset den virkelighet som digital distribusjon utgjør. Opphavsrettskrenkelsers har i praksis ikke vært mulig å påtale på en effektiv måte.

Lovfestede tiltak mot ulovlig fildeling har vært snakket om en årrekke, men ingenting har skjedd. I mellomtiden har rettighetshaverne maktesløse måttet se på at nettstedet som The Pirate Bay m.fl. fritt har kunnet spre åndsverk ulovlig til det meste av verden.

Når man derfor skal rebalansere opphavsrettens regelverk er det *rettighetshavernes* posisjon som må bringes tilbake til det balansepunkt man hadde for 10-20 år siden. Dette hensynet er delvis forsøkt ivaretatt ved Stortingsproposisjonen om tiltak mot ulovlig fildeling som ble fremlagt i februar 2013.

Digitutvalget bruker mye spalteplass på vernetidsbestemmelsene og argumenterer for en reduksjon av vernetiden. Det er for så vidt en legitim diskusjon. Utvalget går imidlertid ikke inn i en nærmere analyse av de folkerettslige konvensjoner som regulerer dette, og hvordan de eventuelt skal oppheves eller endres, men slår fast at vernetiden er for lang. Vi kan vanskelig se at lengden på verkets vernetid vil forenkle klareringsarbeidet. Argumentasjonen tar nærmest preg av å være ideologi fremfor å peke på praktiske hindre for digital verdiskaping, som er utvalgets mandat.

Lånereglene - privat bruk

På side 71 3. avsnitt uttaler DU: "Digitutvalget mener videre at åndsverklovens låneregler må lovfestes, særlig til privat bruk.". Igjen forbløffes vi over at Digitutvalget ikke ser ut til å vite at lånereglene er lovfestet, og at de ikke kjenner til den lovfestede regelen om privat bruk i § 12. Retten til å kopiere til privat bruk har alltid vært et grunnleggende prinsipp i opphavsretten.

TONO har tillit til at en eventuell oppfølging av anbefalinger gitt av DU blir behandlet i fora der de ulike parter er representert på en måte som kan garantere for grundige og balanserte analyser og konklusjoner der alle sider er hørt.

TONOs generelle konklusjon er at utvalgets rapport er fullstendig uegnet som grunnlag for en drøftelse av opphavsrettsreformer.

Med vennlig hilsen

Ragnar Bjerkreim(s)

Styreleder

Cato Strøm

Adm. direktør

Til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet v/ Digiutvalgets leder, Torgeir Waterhouse

Sendt pr epost

Oslo 7. februar 2013

Vedr. NOU 2013:2 "Hindre for digital verdiskapning".

5. februar avholdt KOPINOR et seminar der temaet var "Hvordan leve av digitale åndsverk i Norge?", jf. vedlagte seminar program.

Bakgrunnen for seminaret var NOU 2013:2 "Hindre for digital verdiskapning".

Lederen for det nevnte NOU og "Digiutvalget" Torgeir Waterhouse var en av innlederne og paneldeltagerne på seminaret.

TONO har mange kommentarer til det dels upresise og dels feilaktige innholdet i NOU' en hva gjelder kapittelet om immaterielle rettigheter. Det skal vi foreløpig la ligge. En ting ønsker vi umiddelbart en umiddelbar avklaring på.

For TONO er det det avgjørende at våre medlemmer er tilfreds med måten vi forvalter deres rettigheter på og at vi lever opp til de forventninger flertallet av våre medlemmer har til oss. Det er medlemmene som eier og styrer TONO.

Det er grunnen til at undertegnede på seminaret stilte følgende spørsmål til lederen for utvalget:

På hvilket grunnlag kan "Digiutvalget" skrive på side 65 og 66 at **"I dag er situasjonen at opphaveren ikke har tilstrekkelig mulighet til å påvirke beslutninger som tas av rettighetsorganisasjonene."**

(se uthevet og understreket skrift fra side 65 og 66 i utredningen):

"På sikt kan digitaliseringen bidra til at opphaver selv velger hvilken rettighetsorganisasjon de ønsker å være registrert hos. Forutsetningen er at verken lov eller praksis hindrer frivillig tilhørighet, at vilkårene er oversiktlige og forståelige og at artistene og opphaverne har reell påvirkning på organisasjonenes drift.

I dag er situasjonen at opphaveren ikke har tilstrekkelig mulighet til å påvirke beslutninger som tas av rettighetsorganisasjonene. Medlemskap i utenlandske rettighetsorganisasjoner er heller ikke særlig utbredt til tross for at en betydelig del av omsetningen i nasjonale marked kommer fra internasjonale artister."

På dette spørsmålet svarte Digitutvalgets leder Torgeir Waterhouse at "**vi har spurt medlemmene.**"

Dette svaret vil vi tro interesserer flere forvaltningsorganisasjoner enn TONO. TONO har ca. 22.000 norske medlemmer (og indirekte medlemsskap av 2,5 millioner utenlandske rettighetshavere i musikkverk).

Vi vil derfor gjerne for TONOs del vite på hvilken måte Digitutvalget har skaffet seg grunnlaget for å skrive det de gjør.

Vi ber om å få vite:

1. Hvilke spørsmål er stilt til TONOs medlemmer
2. Hvem har laget/utformet spørsmålene
3. Hvem har stått for gjennomføringen av undersøkelsen
4. Hvem har plukket ut hvilke medlemmer som skal ta del i spørreundersøkelsen
5. Hvilke registre er tatt i bruk for å finne rettighetshaverenes personalia
6. Innholdet i svarene som er gitt av medlemmene, naturligvis helt anonymisert.

TONO ønsker å fremstå som en transparent og åpen organisasjon. Vi får gode tilbakemeldinger fra medlemmene på vårt arbeid. Medlemmenes syn på oss er en målestokk på om vi lykkes. Derfor har vi behov for å forfølge uttalelser som kan hjelpe oss i vårt arbeid med kommunikasjonen med medlemmene.

Ettersom TONO er en av flere forvaltningsorganisasjoner i Norge, går jeg ut i fra at også andre organisasjoners medlemmer er spurt. Derfor kopieres dette brevet til de organisasjonene.

Vi vil sette pris på et hurtig svar på ovennevnte spørsmål.

Med vennlig hilsen

Cato Strøm
Adm. direktør

TONO

Kopi:

KOPINOR
GRAMO
NORWACO
BONO